

VETERINARSKI “ACQUIS COMMUNITAIRE” S NAGLASKOM NA VETERINARSKO JAVNO ZDRAVSTVO

Gašparac¹, N., D. Lamer¹

SAŽETAK

Mišljenje Europske komisije od 20. travnja 2004. potvrdilo je činjenicu da prije pridruženja Europskoj uniji Republici Hrvatskoj predstoji još puno posla na postavljanju veterinarskog zakonodavnog okvira i donošenju provedbenih akata kao i organizaciji aktivnosti vezanih uz djelokrug rada u veterinarstvu. Dosadašnje stjecanje i održavanje statusa zemlje izvoznice uključivalo je redovite europske inspekcijske misije. S obzirom na odlučnost RH da u što kraćem periodu napreduje na putu prema članstvu u EU za očekivati je da će razdoblje koje se nalazi pred veterinarskom strukom biti zahtjevno u odnosu na obim zakonodavstva koje treba ugraditi u već postojeće veterinarske zakone i provedbene propise a jednako tako i u nove sustave službenih kontrola koje treba implementirati. Uzimajući u obzir postavljene rokove važno je napomenuti da s usklađivanjem zakonodavstva te naročito unapređenjem standarda mesoprerađivačkih kao objekata za proizvodnju mlijeka i proizvoda od mlijeka, treba započeti odmah kako bi se moglo udovoljiti svim postavljenim uvjetima. Na tom putu ne smijemo zanemariti važnu činjenicu da je Europska unija od 1997. (Zelena knjiga) do danas radikalno reformirala zakonodavstvo vezano uz higijensku i zdravstvenu ispravnost hrane i hrane za životinje, kako bi se dovršio cjelovit pristup svih država članica EU “od farme do stola” i kako bi se uspostavilo novo tijelo Europska agencija za hranu (2002).

Ključne riječi: *Europska unija (EU), Europska komisija (EK), mišljenje Europske komisije, acquis communautaire, inspekcija*

UVOD

Hrvatsko veterinarsko zakonodavstvo i proteklih godina je slijedilo preporuke europskih nadležnih tijela i ugrađivalo europsko zakonodavstvo ovisno o područjima, u većem ili manjem obimu u nacionalno

veterinarsko zakonodavstvo. Istu činjenicu navodi i Europska komisija (EK) u svom Mišljenju (“avis” od 20. travnja 2004.) o zahtjevu Republike Hrvatske (RH) za punopravno članstvo u Europskoj uniji (EU) u kojem izrijekom stoji:

“U području veterinarstva glavne zakonske odredbe su Zakon o veterinarstvu, Zakon o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima i Zakon o dobrobiti životinja. Nekoliko pravilnika regulira posebna pitanja u tom području. Hrvatska već primjenjuje neka načela pravne stečevine EU. Izvjestan broj temeljnih Direktiva djelomično je preuzet ali se ovo područje treba u cijelosti uskladiti s pravnom stečevinom Zajednice”².

Jasno je da se veterinarsko zakonodavstvo u RH moralo prilagođavati kako ekonomskim tako i gospodarskim kretanjima u zemlji te slijediti veterinarsko-sanitarne uvjete propisane u europskom zakonodavstvu, zbog dugogodišnje izvozne orijentacije subjekata u poslovanju s hranom životinjskog podrijetla.

RH je tako kao tzv. “treća zemlja” kojoj je dozvoljen izvoz proizvoda životinjskog podrijetla u zemlje članice EU imala i kao uvjet usvajanje odnosno implementaciju i obavezu provođenja EU zakonodavstva i pružanja dokaza i jamstava o ekvivalenciji sustava veterinarsko-sanitarnih mjera, službenih kontrola i nadzora nad provođenjem istog.

STJECANJE STATUSA ZEMLJE IZVOZNICE

Kako bi bila uvrštena na popis “trećih zemalja” iz kojih je dozvoljen uvoz hrane životinjskog podrijetla namijenjene za ljudsku prehranu, RH je mora-

¹ Mr. sc. Nevenka Gašparac, viša državna inspektorica; Danijela Lamer, viša stručna savjetnica, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Uprava za veterinarstvo

² http://www.mei.hr/Download/2004/04/27/Misljenje_EK-hrv.pdf, str. 75

la pružiti jamstva da izvoz takvih proizvoda u EU udovoljava ili da je ekvivalentan standardima propisanim u relevantnim propisima EU. Takva jamstva koja su tražena od nadležnog tijela za veterinarstvo - Uprave za veterinarstvo, bila su u obliku informacija o općoj organizaciji, zakonodavstvu i upravljanju sustavima službenih kontrola, uključujući i njihove rezultate, kao i dokaze o pisanim evidencijama koje se vode u vezi sa provedbom cjelokupnog sustava veterinarskih pregleda, kontrola i nadzora. Temeljem priznavanja ekvivalentnosti mjera i postupaka na razini tijela EK na taj način je uspostavljena tzv. EU lista "trećih zemlja i odobrenih objekata" koja se redovito objavljuje na europskim web stranicama³.

Jamstva koja je davala Uprava za veterinarstvo kao nadležno tijelo zemlje u proteklom periodu bila su provjeravana na licu mjesta i verificirana inspekcijama na licu mjesta koje je izvršio Ured komisije za prehrambene proizvode i veterinarstvo (Food and Veterinary Office).

Inspekcijske misije EU organizirane su do sada na način da su se usredotočile na specifična područja EU zakona, kao na primjer: zdravlje životinja i certificiranje proizvoda DG(SANCO)/1158/99⁴; proizvodnje mesa, proizvoda od mesa i crijeva DG(SANCO)/1175/99⁵; mesa peradi DG(SANCO)/1205/00⁶; mlijeka i mliječnih proizvoda DG(SANCO)/8531/02⁷; ribarske proizvode i školjkaše DG(SANCO)/1082/99⁸; živi školjkaši DG(SANCO)/9128/03⁹, a sva Završna izvješća (Zapisnici) EK nalaze se na web stranicama EK kao dokaz transparentnosti rada nadležnih tijela EK.

Glavna zadaća EU inspekcija bila je vrednovanje nacionalnog veterinarskog inspekcijskog sustava, izvještavanje o nalazima na licu mjesta, te praćenje mjera poduzetih od strane nacionalnih nadležnih tijela kao odgovor na preporuke iz Završnih izvješća. Nadalje takve misije EK uključivale su i verificiranje transpozicije i implementaciju relevantnih zakonskih propisa te učinkovitost njihove primjene.

Konačna procjena donošena je na temelju svih relevantnih informacija i nalaza na licu mjesta gdje je pozornost usmjeravana na provjeru implementacije nacionalnih i europskih zakonskih uvjeta te kontrolu učinkovitosti cjelokupnog veterinarskog inspekcijskog sustava u odobrenim izvoznim objektima. Temeljem istog nalaza, vrednovano je sveukupno djelovanje nadležnog tijela RH za pitanja veterinarstva kao i inspekcijskih sustava na svim nivoima s posebnim naglaskom na procjenjivanu sposobnost nadležnog tijela da djelotvorno implementira, provede i ukoliko je potrebno prisilno provede EU zakonske uvjete.

Upravo zbog vrlo visokih standarda kojima je potrebno udovoljiti u samom sustavu inspekcijske kontrole kao i općih i posebnih uvjeta za odobravanje izvoznih objekata, ne čudi da je i sama Europska Komisija u svom Mišljenju („avis“) skrenula pozornost kako u RH ima mali broj objekata koji zadovoljavaju strukturne i higijenske uvjete te da se isti trenutačno i nalaze na popisu odobrenih objekata iz kojih je dopušten uvoz u EU.

PREDPRISTUPNE AKTIVNOSTI

Svjedoci smo ubrzane aktivnosti RH na planu postizanja članstva u EU te je tako u vrlo kratkom vremenskom periodu od postavljanja zahtjeva za članstvo u EU (21. veljače 2003), dostavljanja odgovora na Upitnik EU (9. listopada 2003), dobiveno pozitivno Mišljenje Europske Komisije. Ubrzo zatim uslijedila je i Odluka Europskog vijeća kojom je 18. lipnja 2004. RH odobren status kandidata za članstvo u Europskoj uniji te je zakazano otvaranje pristupnih pregovora početkom slijedeće godine (proljeće 2005).

Pregovori o članstvu sastoje se od dvije faze: tzv. screening procesa, tijekom kojeg se na zajedničkim sastancima predstavnika Europske komisije i zemlje kandidata utvrđuje usklađenost nacionalnih propisa s propisima EU ("acquis communautaire", odnosno "acquis") nakon čega slijedi druga faza pregovori

³ http://forum.europa.eu.int/irc/sanco/vets/info/data/listes/list_all.html

⁴ http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/vi/reports/croatia_republic/vi_rep_cror_1158-1999_en.pdf

⁵ http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/vi/reports/croatia_republic/vi_rep_cror_1175-1999_en.pdf

⁶ http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/vi/reports/croatia_republic/vi_rep_cror_1205-2000_en.pdf

⁷ http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/vi/reports/croatia_republic/vi_rep_cror_8531-2002_en.pdf

⁸ http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/vi/reports/croatia_republic/vi_rep_cror_1082-1999_en.pdf

⁹ http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/vi/reports/croatia_republic/vi_rep_cror_9128-2003_en.pdf

o pristupanju po poglavljima.

Pitanja higijenske i zdravstvene ispravnosti hrane i hrane za životinje prostiru se kroz dva područja pregovora o pristupanju. Prvo područje pregovora nalazi se u Poglavlju 1. "Slobodno kretanje roba" unutar kojeg su pokriveni zakonski propisi o hrani. Drugo područje nalazi se u Poglavlju 7. „Poljoprivreda“ unutar kojeg su pokrivena veterinarska i fitosanitarna pitanja, uključujući prehranu životinja.

Veterinarski zakonski propisi uključuju zdravlje životinja, dobrobit životinja, identifikaciju i registraciju životinja, sustave inspeksijske kontrole na unutrašnjem tržištu, veterinarske kontrole na granicama, veterinarsko-javnozdravstvene uvjete za objekte u kojima se proizvodi hrana životinjskog podrijetla namijenjena prehrani ljudi ili za prehranu životinja.

Zakonski propisi o hrani za životinje uključuju zdravstvenu ispravnost sirovine koja se koristi kao hrana za životinje i dodatke (aditive), stavljanje naljepnica s podacima, zagađivače u hrani za životinje, te inspeksijske kontrole hrane za životinje.

Higijenska i zdravstvena ispravnost hrane i hrane za životinje jedan je od osnovnih zahtjeva u procesu proširenja za kojeg je EU jasno dala do znanja da neće prihvatiti manje uvjete koji bi mogli voditi prema nižem standardu sigurnosti hrane za konzumaciju ili predstavljati rizik za potrošače.

Unatoč činjenici da to područje EU pravne stečevine pokriva veliki broj propisa od kojih su neki izuzetno zahtjevni i po opsegu materije koja se mora transponirati u nacionalno zakonodavstvo kao i po financijskim sredstvima potrebnim za implementaciju istih, nove države članice moraju imati na umu da je to područje od bitne važnosti i moraju udovoljiti propisanim uvjetima Europske unije. Od zemalja pristupnica očekuje se da i upravne strukture kao i postupci budu reformirani pravovremeno i prije pristupanja u članstvo.

Praćenje procesa transpozicije, implementacije i zakonskog provođenja EU zakona i provedbenih propisa (Direktive, Uredbe, Odluke) u nacionalno zakonodavstvo zemlje kandidata glavni je zadatak Europske komisije unutar koje važnu ulogu ima Ured komisije za prehrambene proizvode i veterinarstvo (Food and Veterinary Office - FVO).

U nastupajućem periodu cilj misija EK neće biti samo utvrđivanje stupnja transpozicije EU pravne stečevine već i praktična provjera na licu mjesta načina implementacije i učinkovitosti nadležnog tijela za pitanja veterinarstva, te njegovu spremnost i predanost da postigne potpuno usklađenje sa EU "veterinarskim acquiem" prije stjecanja punopravnog članstva RH u EU.

S obzirom na odlučnost RH da u što kraćem periodu napreduje na putu prema članstvu u EU za očekivati je da će razdoblje koje se nalazi pred nama biti zahtjevno u odnosu na obim zakonodavstva koje treba ugraditi u već postojeće veterinarske zakone i provedbene propise a jednako tako i u nove sustave službenih kontrola koje treba implementirati.

Na tom putu veterinari, ne smiju zanemariti važnu činjenicu da je Europska unija od 1997. (Zelena knjiga) do danas radikalno reformirala zakonodavstvo vezano uz higijensku i zdravstvenu ispravnost hrane i hrane za životinje, kako bi se dovršio cjelovit pristup svih država članica EU "od farme do stola" i kako bi se uspostavilo novo tijelo Europska agencija za hranu (2002).

Naime u proteklih 7 godina koliko je prošlo od provedenih konzultacija proizšlih iz komisijine Zelene knjige (1997.) došlo je do usvajanja Bijele knjige o higijenskoj i zdravstvenoj ispravnosti prehrambenih proizvoda (2000.) te stupanja na snagu Uredbe (EK) br. 178/2002 - europskog „Zakona o hrani“ (Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety¹⁰). Od 01. siječnja 2005. uspostavlja se kompletna granična kontrola na granicama EU (članak 11. i 12. Uredbe (EK) br. 178/2002), a istovremeno se počinju primjenjivati i opći zahtjevi za hranu i hranu za životinje (članci od 14. do 20. Uredbe (EK) br. 178/2002).

Nadalje, Europska Komisija je završila i postupak opsežne revizije sustava službenih kontrola prehrambenih proizvoda, hrane životinjskog podrijetla te hrane za životinje te ove godine u travnju, usvojila zakonske propise o kontrolama hrane i hrane

¹⁰ Official Journal L 031 , 01/02/2002 P. 0001 - 0024

za životinje te higijenskim pravilima dovršivši tako opsežnu reviziju ovih sektora (Uredba EK br. 852/2004. o higijeni prehrambenih proizvoda¹¹; Uredba EK br. 853/2004 o higijenskim pravilima za hranu životinjskog podrijetla¹² te Uredba EK br. 854/2004 o uspostavljanju specifičnih pravila za organizaciju službenih kontrola za proizvode životinjskog podrijetla koji su namijenjeni prehrani ljudi¹³).

Uredbom o službenim kontrolama prehrambenih proizvoda i hrane za životinje bolje će se organizirati prethodno slabe i raštrkane kontrole, te povećati učinkovitost kontrola koje vrše i Države članice i Komisija. Uredba jasno određuje odgovornost država članica da osiguraju da operatori ispravno primjenjuju EU zakonske propise i utvrđuje ulogu Ureda Komisije za prehrambene proizvode i veterinarstvo (FVO) kao "revizora" djelotvornosti Država članica. Uvedeni su kriteriji za djelotvornost nadležnih tijela država članica i utvrđen je pristup, jednak širom Europske unije, kreiranju i razvijanju sustava službenih kontrola temeljenih na procjeni rizika.

Misijama EK u nastupajućem razdoblju biti će pokrivena veterinarska područja od zaštite zdravlja životinja do proizvoda životinjskog podrijetla uključujući i objekte u kojima se isti proizvode, kontrole uvoza uključujući granične inspekcijske postaje do kontrole mjera koje zemlja provodi vezano uz TSE i hranu za životinje, te sustava službene kontrole higijene prehrambenih proizvoda, hrane životinjskog podrijetla i hrane za životinje. Ono što će biti novo je da će te inspekcije uključivati multidisciplinarni pristup reviziji svih glavnih sektora proizvodnje, što znači da će biti uključeni veći inspekcijski timovi i da će inspekcije trajati duže od onih tradicionalnih koje su se vršile po sektorima. Tamo gdje to bude potrebno, ove opće revizije bit će dopunjene inspekcijama specifičnih područja proizvodnje ili zakonodavstva, na primjer u hitnim slučajevima ili kada se pojavljuju novi ili se ponovno javljaju stari problemi.

I nadalje će biti prisutne inspekcijske posjete proizvodnim objektima i mjestima kao što su farme i ostali odobreni objekti jer će biti potrebno utvrditi i verificirati provedbu planova kontrole ili specifičnih zakonskih propisa od strane nacionalnog nadležnog tijela za pitanja veterinarstva.

I nadalje će se primjenjivati i razvijati sustav transparentnosti, pouzdanosti i jačanja povjerenja kao osnovnih načela javnosti rada i objavljivanja nalaza za svaku pojedinu zemlju članicu i nečlanicu u kojoj je izvršena inspekcijska misija EK.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Budući Republika Hrvatska ima jasno opredjeljenje za ostvarivanje punopravnog članstva u EU, jasnu izveznu orijentaciju i opredjeljenje za održiv poljoprivredni razvoj i proizvodnju hrane, nadležno tijelo za pitanja veterinarstva morati će ubrzano postaviti veterinarski zakonodavni okvir i provedbene akte kao i organizaciju aktivnosti vezanih uz djelokrug rada u veterinarstvu u potpunosti uskladiti s EU uvjetima.

Posebna područja aktivnosti nadležnog tijela izuzev transpozicije veterinarskog "acquis communautaire" u nacionalno veterinarsko zakonodavstvo morat će biti usmjerena na: organiziranje permanentne obuke i stručnog usavršavanja veterinarskih inspektora na svim razinama sustava kontrole, modernizaciju i redefiniranje ciljeva i sadržaja službenih kontrola hrane i hrane za životinje, implementaciju integrirane i sustavne službene kontrole "od farme do stola" utemeljene na analizi rizika, jačanje i podizanje standarda veterinarskih laboratorijskih kapaciteta vezanih uz sustave uzorkovanja hrane i hrane za životinje kako iz uvoza tako i unutarnjeg tržišta, osiguravanje preduvjeta za implementaciju zakonodavstva i sustava kontrole zoonoza te jačanje i povezivanje nacionalnog veterinarskog informacijskog sustava i priprema za uključivanje Republike Hrvatske u Sustav brzog uzbunjivanja EU (RASF).

¹¹ Regulation (EC) No 852/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the hygiene of foodstuffs, Official Journal L 139 , 30/04/2004 P. 0001 - 0054

¹² Regulation (EC) No 853/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 laying down specific hygiene rules for food of animal origin, Official Journal L 139 , 30/04/2004 P. 0055 - 0205

¹³ Regulation (EC) No 854/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 laying down specific rules for the organisation of official controls on products of animal origin intended for human consumption, Official Journal L 139 , 30/04/2004 P. 0206 - 0319

LITERATURA

xxx The General Principles of Food Law in the European Union - Commission Green Paper COM(97) 176, April 1997

xxx White Paper On Food Safety, Commission of the European Communities, Brussels, 12 January 2000, COM (1999) 719 final;

http://europa.eu.int/comm/dgs/health_consumer/library/pub/pub06_en.pdf

xxx Priopćenje komisije; Mišljenje o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji, Komisija europskih zajednica, Brussels, 20. travnja 2004.; COM(2004) 257 konačni tekst

http://www.mei.hr/Download/2004/04/27/Misljenje_EK-hrv.pdf, str. 75

xxx Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety, Official Journal L 031, 01/02/2002 P. 0001 - 0024

xxx Regulation (EC) No 852/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the hygiene of foodstuffs, Official Journal L 139, 30/04/2004 P. 0001 - 0054

xxx Regulation (EC) No 853/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 laying down specific hygiene rules for food of animal origin, Official Journal L 139, 30/04/2004 P. 0055 - 0205

xxx Regulation (EC) No 854/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 laying down specific rules for the organisation of official controls on products of animal origin intended for human consumption, Official Journal L 139, 30/04/2004 P. 0206 - 0319

ABSTRACT**VETERINARY "ACQUIS COMMUNNITAIRE" WITH****ATTENTION TO THE VETERINARY PUBLIC HEALTH**

EC Avis from 20. April 2004 confirmed the well known fact that before joining EU Republic of Croatia still has a lot of work on establishing veterinary legislative frame and bringing into force secondary legislation as well as organizing activities in the veterinary field. Achieving and maintaining the status of third country approved for export to the EU included regular European inspection missions. In respect of Croatian decisive position to become an EU member state as soon as possible, it is expected that the time period before veterinary profession will be demanding by comparison with amount of legislative acts which should be incorporated in existing primary and secondary legislation as well as new systems of official controls which should be implemented. With the beginning of negotiations the intensity of European inspection missions will be significantly increased and they will cover all establishments which are interested in obtaining export category. Taking into consideration established deadlines it is important to note that harmonization of veterinary legislation and modernization of meat processing establishments as well as dairy establishments should be started as soon as possible in order to fulfill all EU requirements.

Key words: European union (EU), European commission (EC), opinion of EC, *acquis communnitaire*, inspection

* Rad je kao pozvano predavanje autorica prezentirala na Trećem hrvatskom veterinarskom kongresu, Opatija, 17.-21. studenog 2004. ■.

ŠTO SVE TREBA U PROIZVODNJI KOBASICA?

Kolovrat¹, M.

Polutrajne i obarene kobasice proizvodi su koji se nalaze u ponudi svakog mesnog prerađivača, bez obzira na dnevno proizvodnju. Proizvođači su vrlo osjetljivi na mišljenja i primjedbe o njihovim proizvodima, a s druge strane vrlo su ponosni ako se za te proizvode govori da su uspjeli i da su prihvaćeni na tržištu. Problem je složeniji kada proizvode ocjenjuju oni koji taj proizvod kupuju i konzumira-

ju, a izazov je utoliko veći što pojedine regije imaju potpuno različita poimanja poželjnih osobina jednog te istog proizvoda. Dok je za jedne masnoća i intenzitet začinjenosti poželjna kakvoća, druge to odbija. Parametri ocjenjivanja pojedinih proizvoda koje potrošač navodi obično su spontani i predstavljaju dragocjene informacije za proizvođača ukoliko do njega dođu. Ti su parametri obično:

¹ Miroslav Kolovrat, dipl.ing. TTR Kolovrat d.o.o., Zagreb